

KOMPASİTO müxbiri

Əllərində fotoaparatlar olan KOMPASİTO tərəfdarları insan hüquqlarını müdafiə edirlər!

Mövzular:	Ətraf mühit, sağlamlıq və rifah, iştirak
Çətinlik dərəcəsi:	2
Yaş həddi:	10-13 yaş
Müddət:	90-120 dəqiqə
İştirakçıların sayı:	8-24 uşaq
Oyun növü:	Fotoreportaj və ya reportajın digər formaları
İcmal:	Uşaqlar öz rayonlarındakı insan hüquqlarının vəziyyəti haqqında məlumat verirlər.
Tapşırıqlar:	<ul style="list-style-type: none">- Gündəlik həyatda insan hüquqlarını görmək bacarığını inkişaf etdirmək;- Hüquqların həm pozulmasını, həm də müdafiə olunmasını anlamaq;- İnsan hüquqlarının fəal müdafiəsi və qanun pozuntularını aradan qaldırmaq məqsədilə əməkdaşlıq verdişini inkişaf etdirmək.
Hazırlıq:	<ul style="list-style-type: none">- Öz rayonunuzun həyatından sağlamlığa, təhlükəsizliyə və ətraf mühitə aid olan bir neçə hadisəni seçin (məsələn, tualetlər, restoranlar, tullantıların emalı).- İnsan Hüquqları Deklarasiyasının və Uşaq Hüquqları Konvensiyasının uşaqlar üçün variantının müvafiq maddələrini qeyd edin, hər bir uşaq üçün bu maddələrin surətini çıxardın.- Rayon xəritəsinin surətini çıxardın.- Bu oyun bəzi yerli müəssisələri tənqid edə biləcəyinə görə əvvəlcədən müvafiq vəzifəli şəxslərə məlumat verin.- Uşaqların öz nəticələrini, təkliflərini təqdim etmək və

Materiallar:

mümkün olan dəyişiklikləri müzakirəyə çıxarmaq üçün bu vəzifəli şəxslərlə görüş təşkil etməyə çalışın.

- İnsan Hüquqları Deklarasiyasının və Uşaq Hüquqları Konvensiyasının uşaqlar üçün variantının hər komanda üçün nüsxələri və ya aşırma kağız vərəqlərinin olduğu yazı taxtasında böyük surətləri;
- Hər bir komanda üçün bir ədəd rəqəmsal fotoaparət və ya "Polaroid" fotoaparatu;
- Qeydlər, fotoların altında imzalar üçün bloknot və qələmlər;
- Rayon xəritəsinin surəti;
- Əlavə material: fotoların çap olunması üçün printer (çap maşını).

Təlimatlar

1. Uşaqlarla müxbirlərin mətbuatda və televiziya da nə ilə məşğul olduqlarını müzakirə edin. İzah edin ki, onlar özləri də fotomüxbirlər olacaqlar və buna görə də öz rayonlarındakı sağlamlıq, təhlükəsizlik və əlverişli ətraf mühit hüquqlarının necə təmin olunmasının şəkillərini çəkə bilərlər. Onlar bu hüquqların necə qorunması, onlardan necə istifadə olunması və ya əksinə onların necə pozulmasına aid misallar tapmalıdırlar.

2. Bu hüquqları uşaqlarla təkrar edin. İnsan Hüquqları Deklarasiyasının və Uşaq Hüquqları Konvensiyasının uşaqlar üçün variantının seçilmiş maddələrinin surətlərini paylayın. Siz, həmçinin İnsan Hüquqları Deklarasiyasından 25-ci maddəni, 3.3-cü maddəni, Uşaq Hüquqları Konvensiyasının isə 24 və 27-ci maddələrinin surətini aşırma plakata köçürə və bu maddələrin mənasını müzakirə edə bilərsiniz. Uşaqlara izah edin ki, onlar bu hüquqlar haqqında reportaj hazırlayacaqlar və onların bu maddələrlə harada rastlaşa biləcəklərinə aid misallar gətirin (məsələn, məktəbdə yanğın təhlükəsizliyi, kənd təsərrüfatı məhsullarının yetişdirilməsi, satışı və ya qida hazırlanması üçün təhlükəsiz şərait, təmiz hava, su və ətraf mühit). Uşaqlarla onların rayonunda bu hüquqlara necə riayət edilməsini müzakirə edin və onlardan bir neçə misal gətirmələrini xahiş edin.

3. Uşaqları 3 və ya 4 nəfərdən ibarət olan qruplara bölün. Hər qrupa fotoaparət və ayrıca tapşırıq verin. Məsələn:

a) A qrupu məktəbdə və digər ictimai yerlərdə təhlükəsizlik şəraitini yoxlaya bilər. (Məsələn, odsöndürən balonlar harada yerləşirlər? Onlar işlək vəziyyətdədirmi? Qəza

çıxışları asan və əlçatandırımı? Uşaqlar fəvqəladə hallarda nə etmək lazım olduğunu bilirlərmi?)

b) B qrupu hərəkətin təhlükəsizliyini yoxlaya bilər. (Məsələn, təhlükəsiz səkilər varmı? Küçəni keçmək üçün təhlükəsiz yerlər varmı? Küçələr və səkilər yaxşı təmir olunubmu? Hərəkət sürətinə nəzarət edilirmi? Gecələr küçə işıqlandırılması işləyirmi?)

c) C qrupu qidalanma şəraitini yoxlaya bilər. (Məsələn, bazar və restoranların sanitariya şəraiti, menyudakı yeməklər haqqındakı məlumat, ərzaq mallarının və içkilərin keyfiyyəti, təhlükəsiz su təchizatının yoxlanması)

ç) Ç qrupu ətraf mühit məsələləri ilə məşğul ola bilər. (Havanın keyfiyyəti haqqında öyrənmək olarmı? Yaxınlıqda yaşıllıq sahələri varmı? Küçələr və digər ictimai yerlər təmizdirmi? Zibil müntəzəm olaraq daşınırmı? Təkrar emal üçün plastik, kağız, şüşə və s. üçün zibil qutuları varmı?)

4. Mövzunu müzakirə etmək və sübutlar axtarıb onu necə planlaşdırmaq üçün qruplara vaxt verin. Bəzi yerlərə giriş əldə etmək üçün onların kiminlə əlaqəyə girmək lazım olduğunu bildiklərinə əmin olun (Məsələn, məktəbdə və ya parkda nizam-intizam üçün cavabdeh olan məsul şəxs). Onlar hamısı fotoaparatdan istifadə etməyi bacarmalıdırlar. Hər bir qrupdan qeydlər aparan və şəkillər üzərində yazılar yazan azı 1 uşaq olmalıdır, o biri uşaq şəkilləri insan hüquqları ilə uyğunlaşdırmalı, üçüncüsü isə qrupların cavablarını yazmalıdır.

5. Hər qrupdan öz planları haqqında bütün sinfə məlumat verməsini xahiş edin. Müxbir tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi üçün son müddət təyin edin.

6. Qruplar şəkil çəkəndən sonra onlara mini sərgi hazırlamaq üçün vaxt verin. Hər sərgidə bunlar olmalıdır:

a) Başlıq;

b) Qrupdakı uşaqların adları;

c) Hər şəkllə aid harada çəkildiyini bildirən yer, vaxt və nəyi göstərir – yazılar olmalıdır;

ç) Hansı insan hüquqlarına riayət olunması və ya hansı insan hüquqlarının pozulması haqqında rəylər;

d) Vəziyyətin qaydaya salınması üçün tövsiyələr və yaxşı misallar üçün təşəkkür.

7. Valideynləri və yerli sakinləri sərgiyə baxmağa dəvət edin.

8. Yerli ictimaiyyətin nümayəndələrini sərgiyə baxmaq, uşaqlarla görüşüb onların qaçğıları haqqında eşitmək, təkliflərini dinləmək və mümkün dəyişiklikləri müzakirə etmək üçün dəvət etməyə çalışın (məsələn, mer, məktəb direktoru, bələdiyyə üzvləri, yerli təşkilatlar).

Təhlil və qiymətləndirmə

1. Aşağıdakı suallarla oyunu təhlil edin:

- a) Müxbir olmaq xoşunuza gəldimi?
- b) Lazım olan misallar tapmaq çətin idimi?
- c) Vəziyyəti şəkildə "tutmaq" çətin idimi?
- ç) Şəkillərə yazılar əlavə etmək çətin idimi?
- d) Təşəkkür etmək çətin idimi? Bəs tövsiyələr vermək?
- e) Öz rayonunuz haqqında nəse öyrəndinizmi? Bəs özünüz haqqında? Nəyi yenidən gördünüz?

ə) Vəziyyətin işıqlandırılmasında fotoaparət faydalı vasitə ola bilərmi? Reportaj yazmaq faydalı idimi?

f) Belə vəziyyətləri aşkara çıxaran başqa vasitələrin adını çəkmək olarmı?

g) Şəkil yazını tamamlaya bilərmi?

2. Aşağıdakı sualları verərək oyunu insan hüquqları ilə əlaqələndirin:

a) Rayonunuzda insan hüquqlarının qorunması haqqında nə öyrəndiniz?

b) İnsan hüquqlarına riayət olunması və müdafiəsi haqqında hansı müsbət misallar gətirə bilərsiniz?

c) İnsan hüquqlarının pozulması haqqında hansı mənfi misallar gətirə bilərsiniz?

ç) İnsan hüquqlarının yaxşılaşdırılması üçün konkret olaraq nə isə təklif edə bilərsinizmi? Kimə müraciət etmək olar (məsələn, məktəb rəhbərləri, valideynlər, mer, yerli şura, kütləvi informasiya vasitələri, müəllim)?

d) Uşaq Hüquqları Konvensiyası uşaqlara aid olan bütün məsələlər barəsində onlara öz fikrini azad ifadə etmək hüququ verir. Siz bu hüquqdan istifadə edirsinizmi? Əgər cavab müsbətdirsə, onda necə? Siz bundan daha səmərəli necə istifadə edə bilərsiniz? Bunun üçün sizə hansı bacarıqlar lazımdır?

Fəaliyyət üçün ideyalar

- Uşaqlardan yaxşılaşdırmaq istədikləri ən azı bir vəziyyəti seçməyi xahiş edin. Bu seçimin səbəbini və problem həllinin mümkün üsullarını müzakirə edin.

- Bu işin bütün məktəbə və rayona təqdim edilməsi də maraqlı və əhəmiyyətli tədbir olar. İctimai yerlərdə sərgi göstərilməsini təşkil edin (məsələn, poçt şöbəsi, bələdiyyə binası, məktəb, gənclər mərkəzi) və insanları buraya dəvət edin.

- Sağlamlığın müdafiəsi və təhlükəsizlik sahələrində xüsusilə yaxşı işləyən müəssisələrə təşəkkür məktubları yazın və yaxud bu standartlara uyğun gəlməyənlərə öz təəssüfünüzü bildirin.

- Yerli icra nümayəndələrini uşaqlarla görüşməyə və bu problemləri müzakirə etməyə dəvət edin. Sizin məqsədiniz – müsbət dəyişikliklər əldə etmək üçün uşaqların başqaları ilə əməkdaşlıq etməsidir.

Aparıcıya məsləhətlər

- Bu oyunu insan hüquqları sahəsində başqa mövzulara da asan şəkildə uyğunlaşdırmaq olar (məsələn, zorakılıq, gender məsələləri, əlil uşaqlar və ya azlıqda olan uşaqlar, məlumat, əyləncə və istirahət).

- Əgər uşaqlar məktəblər və digər müəssisələr haqqında reportaj hazırlayırlarsa, məsul şəxslərin razılığını alın. Onların uşaqlarla birgə işi gələcəkdə vəziyyətin dəyişməsi üçün mühümdür.

- Bu müxbir işinin məqsədi təkəcə qanun pozuntusunu tapmaq deyil, həm də nəyin yaxşı olduğunu görməkdir. Səhiyyə, təhlükəsizlik və ətraf mühiti müdafiə edən və layiqli standartları təmin edənlərə təşəkkür etməyin də vacib olduğunu vurğulayın.

- Uşaqları fotoaparətlə necə işləmək və yaxşı keyfiyyətli şəkillər çəkmək üçün təlimatlandırmaq mühümdür. Bütün uşaqlar fotoaparətdən necə istifadə etməyi bilməlidirlər və onların hamısının istifadə etmək imkanı olmalıdır.

Variantlar

- Yaxşı olar ki, uşaqlar müxtəlif hisslərlə əlaqələndirilən şəkillər çəksinlər (məsələn, qorxu hissi, xoşbəxtlik, narahatlıq, zəiflik və anlaşılmazlıq və s.)

- Əgər fotoaparət yoxdursa, uşaqlar gördüklərini sözlərlə, şəkillərlə təsvir edə bilərlər və ya onlar bunu maqnitofona yazı bilərlər.